

Trening og hjerte- karsykdom

Asbjørn Støylen
 Førsteamanuensis, Dr. Med.
 ISB
 DMF

Oversikt

- Hva gjør trening med hjertet?
- Sykdomslære
- Risikofaktorer
- Trening og hjerte- karrisiko
- Trening og hjertesykdom

High Intensity Intervals in Mice for 6 Weeks

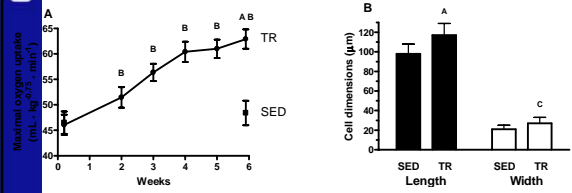

Training protocol

- 25° inclination
- 8 min 85-90% VO_{2max}
- 2 min 55-60% VO_{2max}
- 1 h/day, 5d/wk, 6 wk
- VO_{2max} weekly

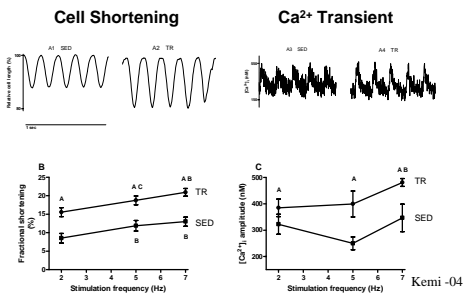
↓
adjust training intensity

High Intensity Exercise Increases VO_{2max} and Cardiomyocyte Size in Mice

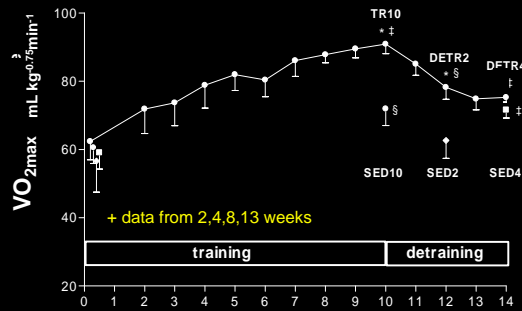
Kemi -04

High Intensity Exercise Enhances Cardiomyocyte Contractility and Ca^{2+} Handling in Mice

Kemi -04

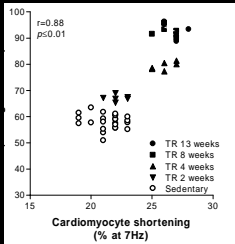
Fitness in Training and Detraining

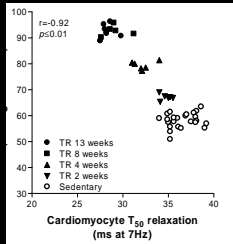
Kemi OJ et al 2004. Circulation 109: 2897-2904
 Wisloff U et al 2001. Cardiovasc Res 50: 495-508

Aerobic Capacity (VO_{2max}) and Contractility

Systolic Contraction

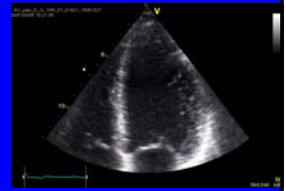
Diastolic Relaxation

Kemi OJ et al 2004. Circulation 109: 2897-2904
Wisloff U et al 2001. Cardiovasc Res 50: 495-508

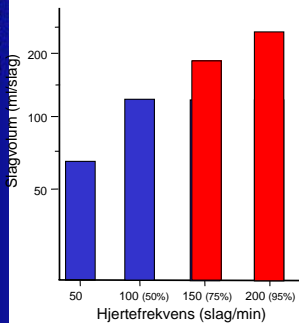
Hvorfor virker det?

- Hjertets pumpeevne er en begrensende faktor for arbeidskapasiteten
  - Hjertets minuttvolum = slagvolum x hjertefrekvens
- Slagvolumet trenes sannsynligvis best på høy intensitet

Ved hvilken intensitet når vi maksimalt slagvolum?

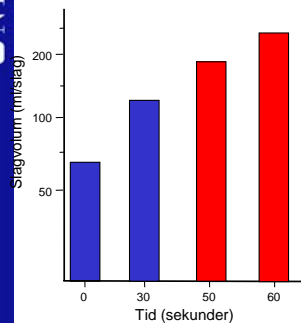
Et avgjørende spørsmål for valg av treningsintensitet!

Maksimalt slagvolum nås ved 90-95% av maksimal hjertefrekvens

Hvor raskt når vi maksimalt slagvolum?

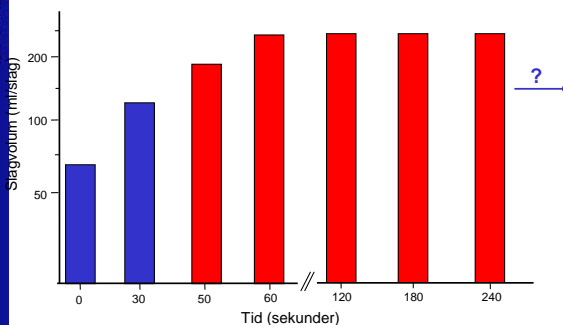
Et avgjørende spørsmål for varighet på treningen!

Maksimalt slagvolum nås etter 1-2 minutter eller så raskt du når optimal intensitet (90-95% av maksimal hjertefrekvens)

Hvor lenge klarer vi å trene maksimalt slagvolum?

Et avgjørende spørsmål for varighet på treningen!

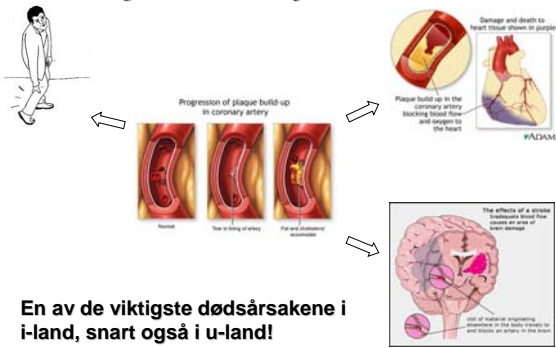
Alle klarer 4 minutter!

Hvorfor intervalltrening?

- ✓ Størst tilpasning i hjertefunksjon/dimensjon
- ✓ Størst tilpasning i skjelettmuskelfunksjon
- ✓ Like bra/bedre blodårefunksjon
- ✓ Mye bedre aerob kapasitet
- ✓ Fettmetabolismen?

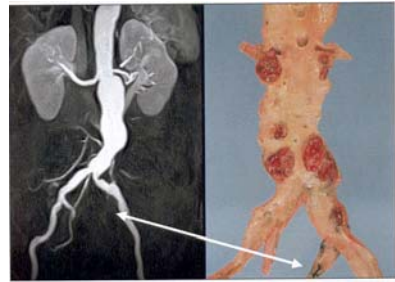

Hjerte-/karsykdom

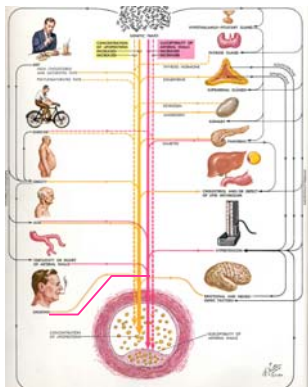

En av de viktigste dødsårsakene i i-land, snart også i u-land!

Atherosklerose

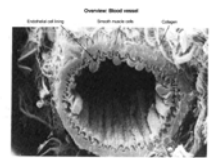

Mekanismer:

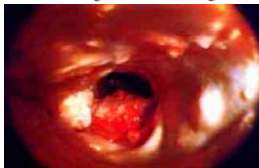

Endotelet: Arteriens "vaktmester"

- Innerste cellelag i arteriene
- Regulerer transport fra blod inn i åreveggen
  - Kolesterol
  - Betennelses-celler → **Plakk**
- Viktig i regulering av kar-diameteren
- Nedsatt endotel-funksjon:
  - Ved etablert hjerte-karsykdom
  - Ved risiko for hjerte-karsykdom

Endotel dysfunksjon

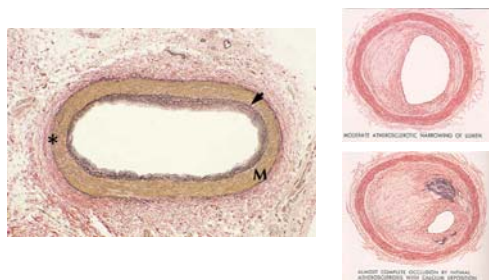
«En av de tidligste hendelsene i utviklingen av kardiovaskulær sykdom

Uavhengig risikofaktor og sterk prognostisk markør for langsiktig kardiovaskulær sykkelighet og død ... både ved manifest kardiovaskulær sykdom og hos individer med økt risiko for kardiovaskulær sykdom.

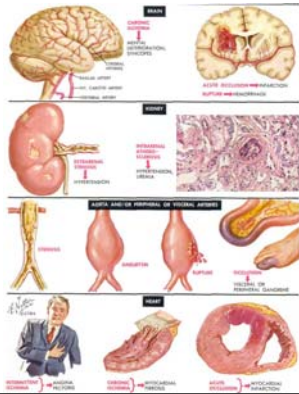
Derfor bør bevaring av normal endotelfunksjon være et viktig terapeutisk mål»

J. Ross, *Nature* 1993;362:801-809

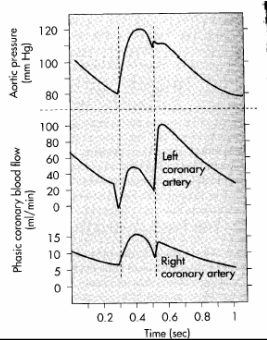
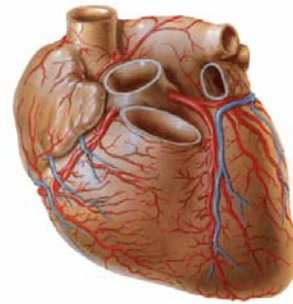
Atherosklerose

Endepunkter:

Hjertets blodforsyning:

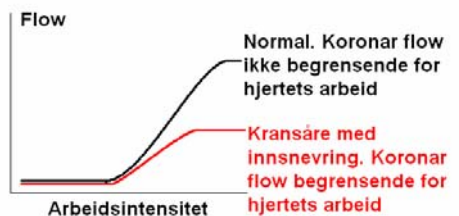
Angina pectoris:

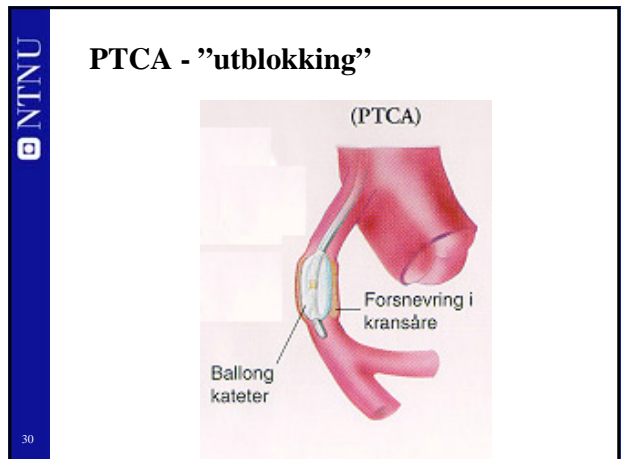
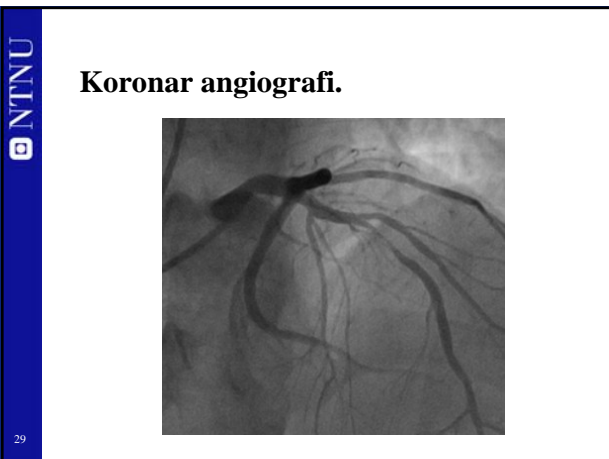
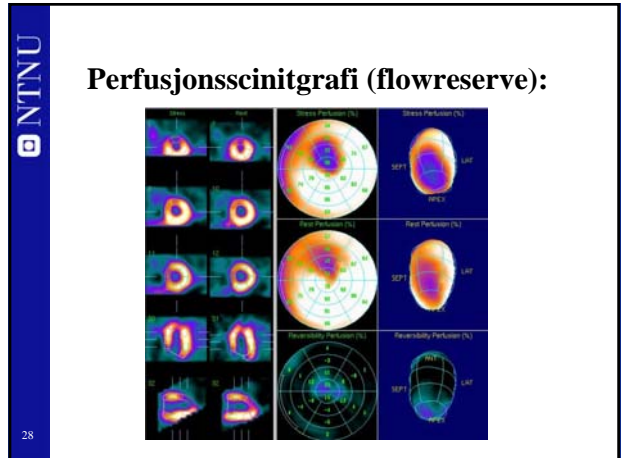
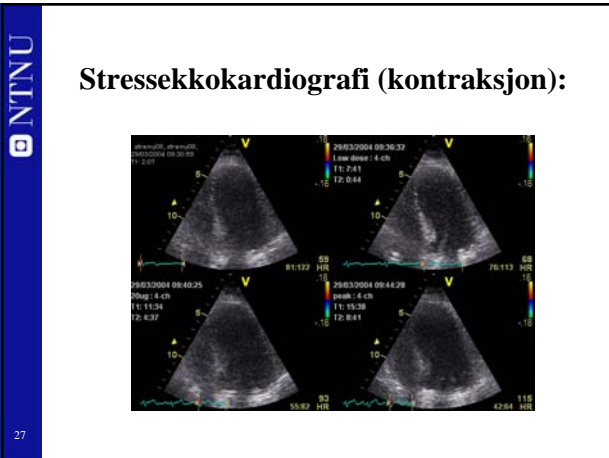
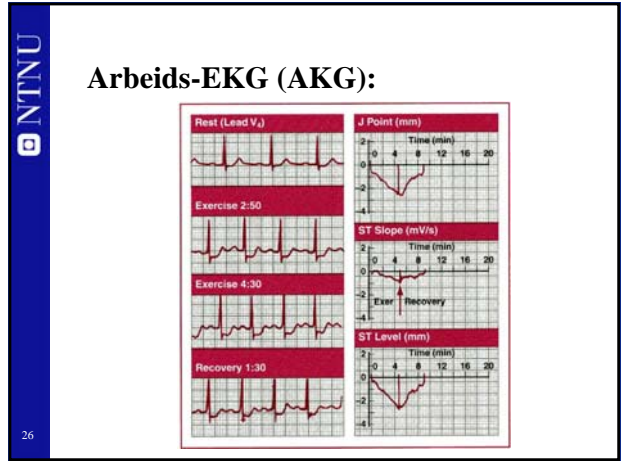
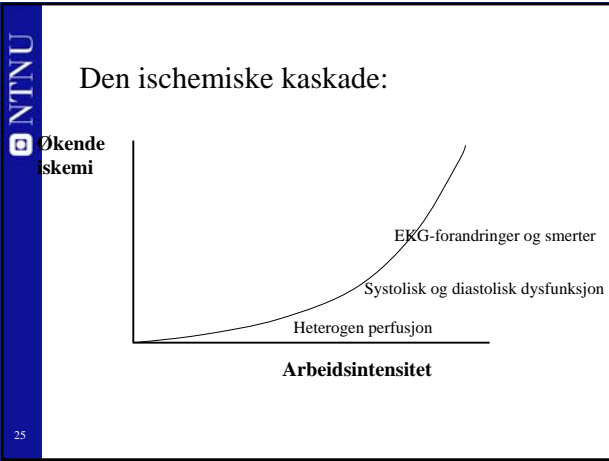

Arbeidsbelastning:

- Økt Arbeid
- ⇒ Økt krav til minuttvolum
- ⇒ Økt HR og BT
- ⇒ Økt krav til hjertets arbeid
- ⇒ Økt O₂ behov i hjertet
- ⇒ Utvidelse av koronarkar og økt flow i koronarkar

- Stenoserte årer kan ikke utvides like mye
- ⇒ Redusert koronar flowreserve

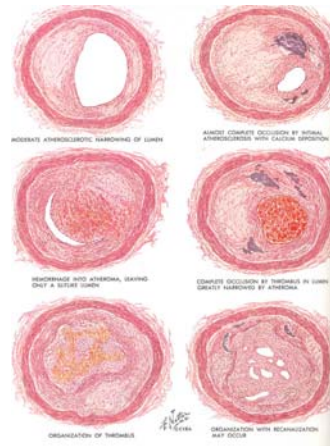
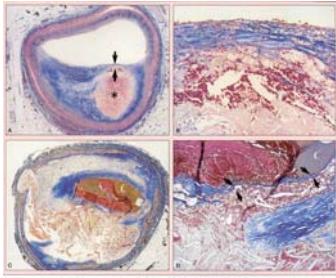
Koronar flowreserve

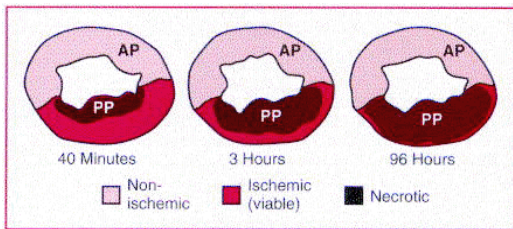
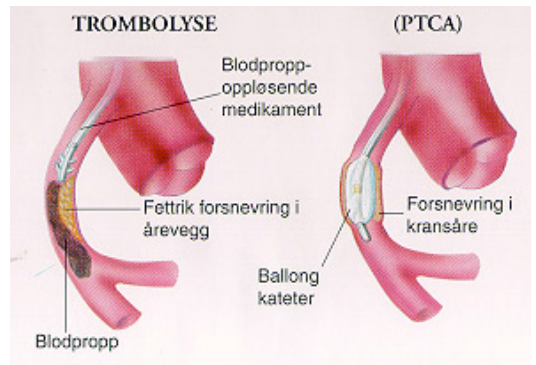
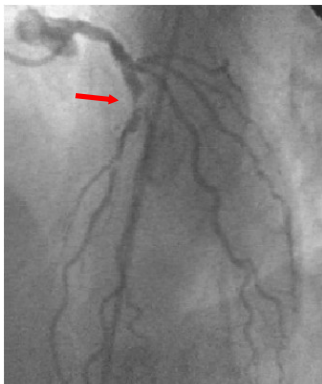

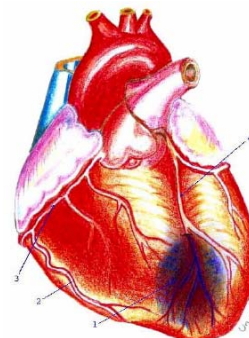
Ustabile plakk

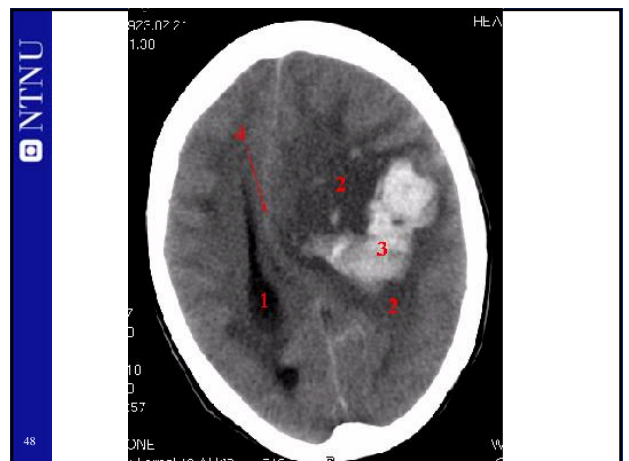
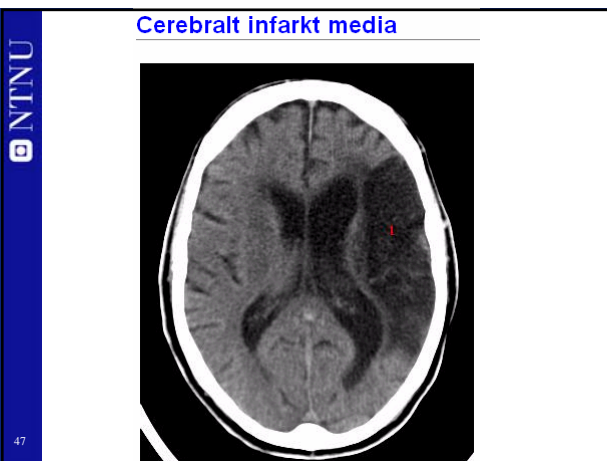
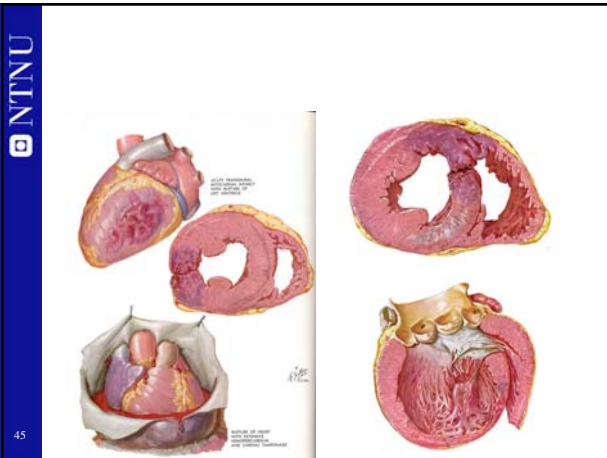
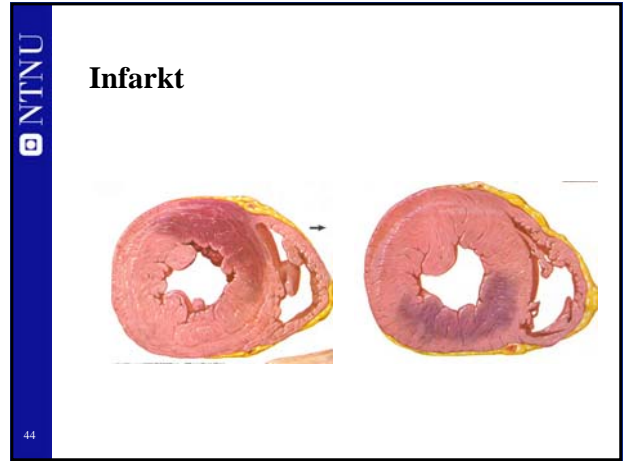

Koronar angiografi:

Hjerteinfarkt:

Risikofaktorer:

- Arv
- Fysisk inaktivitet
- Overvekt
- Alder
- Høyt blodtrykk
- Serumlipider
- Diabetes
- Røyking

Risikofaktorene er MULTIPLIKATIVE

49

Fedme:

- Kroppsvekt relatert til høyde;
- BMI = Kroppsvekt (Kg)/[Høyde (m)]²
  - < 19: undervektig
  - 19 – 25: normalvektig
  - 25 – 30: overvektig
  - > 30 Fedme (30 – 35: grad I, 35 – 40: Grad II, > 40: Grad III ekstrem fedme).
  - Sykelig fedme: Grad III eller Grad II med følgetilstander
- Tar ikke hensyn til kroppsbygning
- Livvidde: (Menn > 102, Kvinner > 88)

50

Risiko ved overvekt:

Kilde: FHI

51

52

Frank B NEJM 04

Blodtrykk

53

Blodtrykk:

54

NTNU

Hypertensjon

Risikofaktorer for kardiovaskulær sykdom benyttet ved stratifisering	Målgangskade
<ul style="list-style-type: none"> Systolisk og diastolisk blodtrykknivå Menn > 55 år Kvinner > 65 år Pløyning Dyslipidemi (total kolesterol > 6,5 mmol/l* eller LDL-kolesterol > 4,0 mmol/l* eller HDL-kolesterol M < 1,0, K < 1,2 mmol/l) Familiær forekomst av prematur kardiovaskulær sykdom (aldre < 55 år for menn, < 65 år for kvinner) Abdominal fedme (livvidde M ≥ 102 cm, K ≥ 88 cm) C-reaktivt protein ≥ 1 mg/dl 	<ul style="list-style-type: none"> Venstre ventrikkel hypertrofi (elektrokardiograf; Sokolow-Lyon < 38 mm; Cornell > 2440 mm²ms; ekkokardiogram; VVMI M ≥ 125, K ≥ 110 g/m³) Ultrafjødbelemst økt arterievegtykkelse (carotis (IMT ≥ 0,9 mm) eller aterosklerotisk plak Letts økt serum kreatinin (IM 115-133, K 107-124 μmol/l) Mikroalbuminuri (30-300 mg/24 t; albumin-kreatinin-ratio M ≥ 22, K ≥ 31 mg/g; M ≥ 2,5, K ≥ 3,5 mg/mmol)
<ul style="list-style-type: none"> Diabetes mellitus Fasteveis serum glukose ≥ 7,0 mmol/l Postprandial serum glukose > 11,0 mmol/l 	Assosiert klinisk tilstand <ul style="list-style-type: none"> Cerebrovaskulær sykdom: iskemisk slag; cerebral hemoragi; transitorisk iskemisk attack Hjertesykdom: hjerteinfarkt; angina; koronar revaskularisering; hjertesvikt Nyresykdom: diabetisk nefropati; nyresvikt (serum kreatinin M > 133, K > 124 mmol/l; proteinuri (< 300 mg/24 t)) Pleier hjertesykdom Avansert retinopati: hemorragier eller eksudater, papilledem

Omdal, hjerteforum -04

NTNU

Hypertensjon

Andre risikofaktorer	Blodtrykk (mmHg)				
	Normal SBT 120-129 eller DBT 80-84	Høy normal SBT 130-139 eller DBT 85-89	Grad 1 SBT 140-159 eller DBT 90-99	Grad 2 SBT 160-179 eller DBT 100-109	Grad 3 SBT ≥ 180 eller DBT ≥ 110
Ingen andre risikofaktorer	Gjennomsnittlig risiko	Gjennomsnittlig risiko	Lav tilleggsrisiko	Moderat tilleggsrisiko	Høy tilleggsrisiko
1-2 risikofaktorer	Lav tilleggsrisiko	Lav tilleggsrisiko	Moderat tilleggsrisiko	Moderat tilleggsrisiko	Svært høy tilleggsrisiko
3 eller flere risikofaktorer eller målorganskade eller diabetes	Moderat tilleggsrisiko	Høy tilleggsrisiko	Høy tilleggsrisiko	Høy tilleggsrisiko	Svært høy tilleggsrisiko
Assosiert klinisk tilstand	Høy tilleggsrisiko	Svært høy tilleggsrisiko	Svært høy tilleggsrisiko	Svært høy tilleggsrisiko	Svært høy tilleggsrisiko

SBT=systolisk blodtrykk, DBT=diastolisk blodtrykk

Omdal, hjerteforum -04

NTNU

Blodtrykksforandringer:

57

NTNU

Behandlingsanbefalinger:

Andre risikofaktorer og relevant anamnese	Blodtrykk (mmHg)				
	Normal SBT 120-129 eller DBT 80-84 ingen BT intervensjon	Høy normal SBT 130-139 eller DBT 85-89 ingen BT intervensjon	Grad 1 SBT 140-159 eller DBT 90-99 Livsstilsforandringer gjennom flere måneder, deretter medikamentell behandling dersom pasienten ønsker det og ressursene tillater det	Grad 2 SBT 160-179 eller DBT 100-109 Livsstilsforandringer i flere måneder, deretter medikamentell behandling og livsstilsforandringer	Grad 3 SBT ≥ 180 eller DBT ≥ 110 Umiddelbart starte medikamentell behandling og livsstilsforandringer
Ingen andre risikofaktorer					
1-2 risikofaktorer	Livsstilsforandringer	Livsstilsforandringer	Livsstilsforandringer i flere måneder, deretter medikamentell behandling	Livsstilsforandringer i flere måneder, deretter medikamentell behandling og livsstilsforandringer	Umiddelbart starte medikamentell behandling og livsstilsforandringer
3 eller flere risikofaktorer eller endorgan-skade eller diabetes	Intensivere livsstilsforandringer	Medikamentell behandling og intensivere livsstilsforandringer	Medikamentell behandling og intensivere livsstilsforandringer	Medikamentell behandling og intensivere livsstilsforandringer	Umiddelbart starte medikamentell behandling og livsstilsforandringer
Assosiert klinisk tilstand	Intensivere livsstilsforandringer	Umiddelbart starte medikamentell behandling og livsstilsforandringer	Umiddelbart starte medikamentell behandling og livsstilsforandringer	Umiddelbart starte medikamentell behandling og livsstilsforandringer	Umiddelbart starte medikamentell behandling og livsstilsforandringer

BT=blodtrykk; DBT=diastolisk blodtrykk; SBT=systolisk blodtrykk

Omdal, hjerteforum -04

NTNU

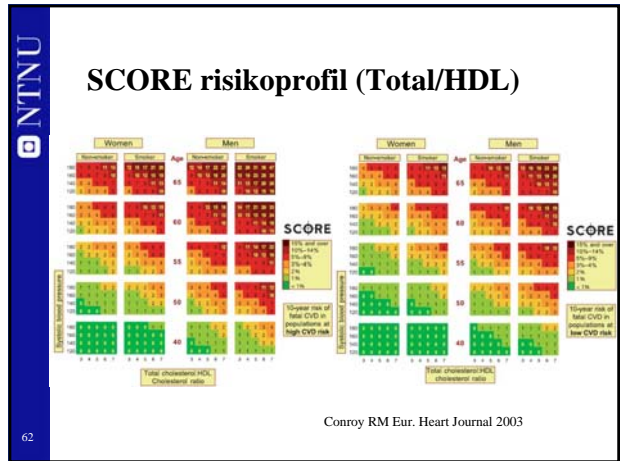
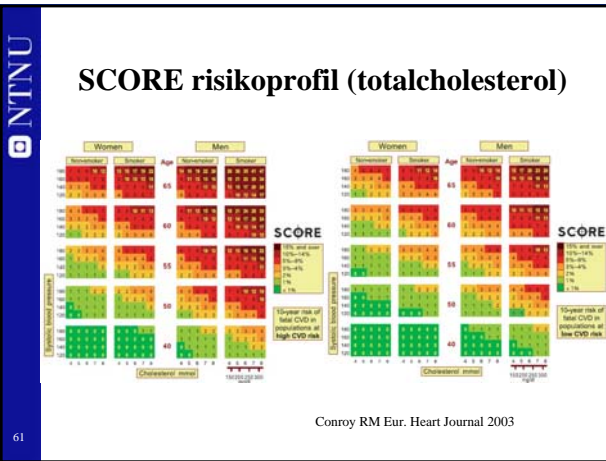
Kolesterol:

59

NTNU

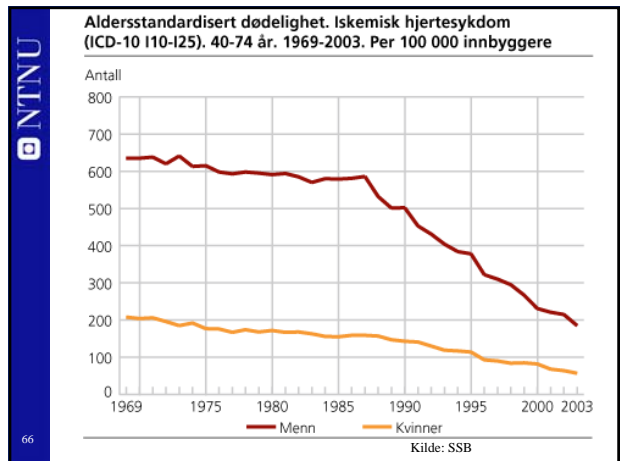
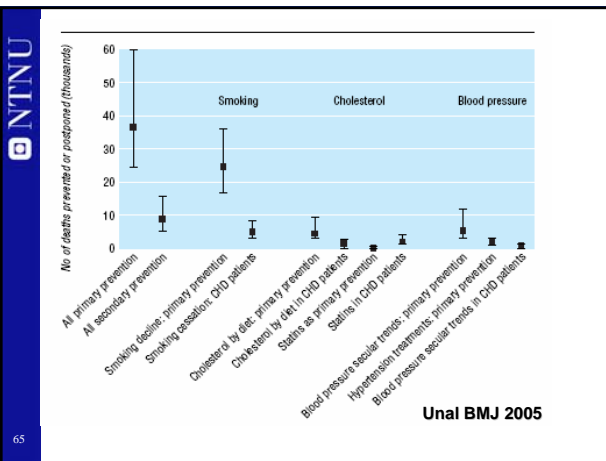
Blodlipider:

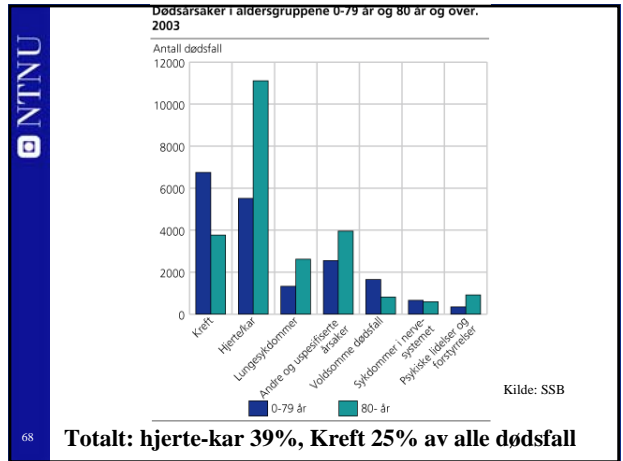
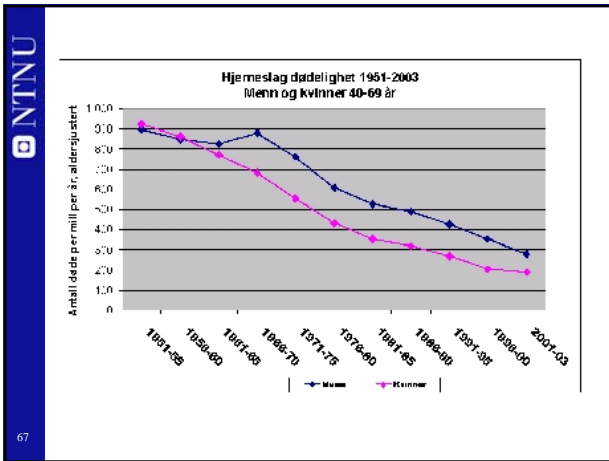
60

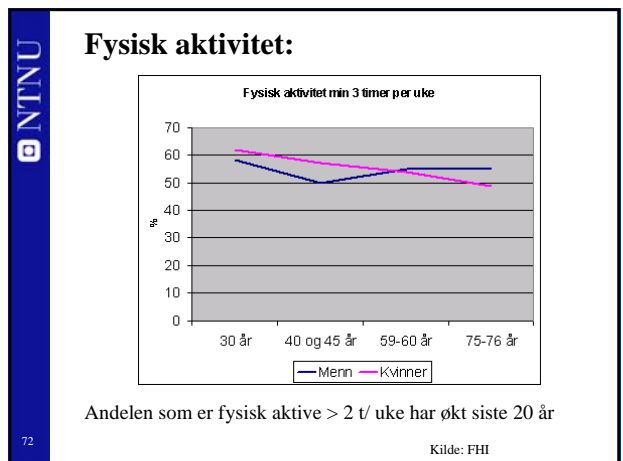
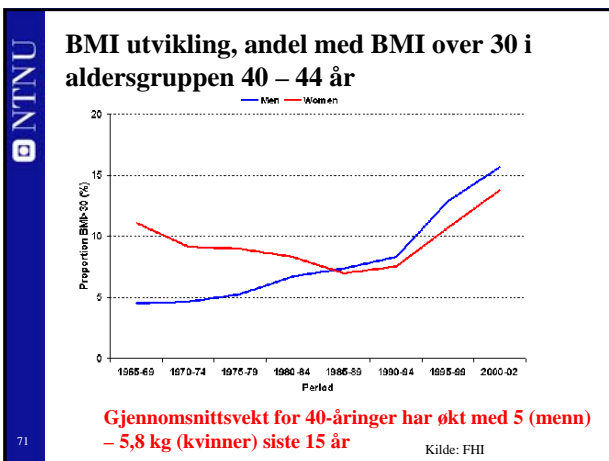
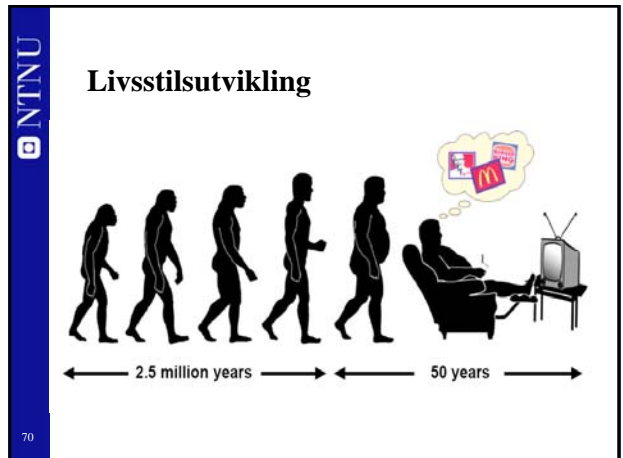
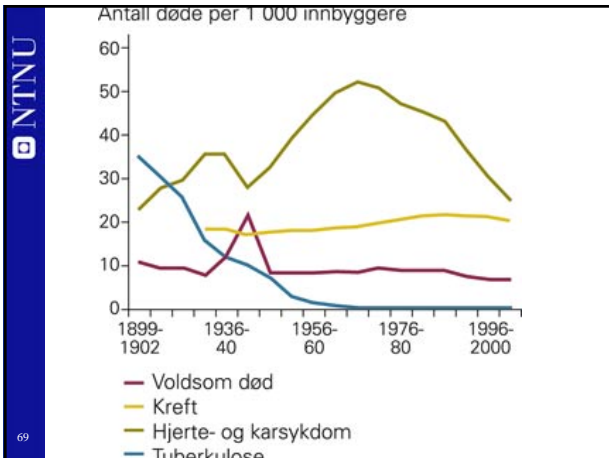
- Metabolsk syndrom:**
- Livvidde > 94 cm (menn) 80 cm (kvinner)
  - PLUSS to av fire kriterier:
    - Hypertensjon
    - Høyt blodsukker
    - Økt triglyceridnivå
    - Lavt HDL
- 63

- Nord-Karelen studien:**
- Bidragstyttere til redusert koronar dødelighet:
- Senket kolesterol: 33%
  - Bedret behandling av akutt infarkt: 4%
  - Sekundær prevensjon 9%
  - Røyking 8 %
  - Før statiner kom på markedet
- 64

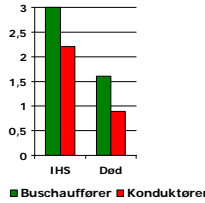
Totalt: hjerte-kar 39%, Kreft 25% av alle dødsfall

MEN:

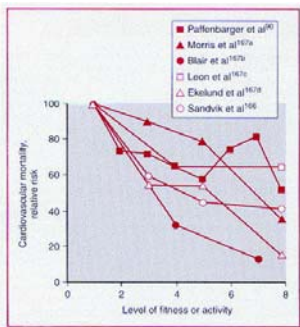
- Større andel stillesittende arbeide
- Større andel stillesittende aktiviteter på fritiden blant barn og unge
- (Mer bruk av bil/hjelpemidler?)
- = Lavere aktivitet utenom trening

Betydning av fysisk aktivitet

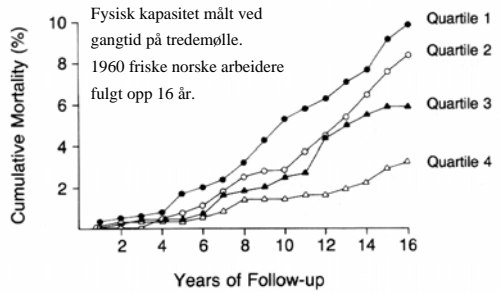

Morris JN et al. Coronary Heart-dises and physical activity at work. Lancet nov.28 1953: 1111-1120.

Fysisk aktivitet og dødelighet:

Gjelder også nordmenn!

Sandvik et al. N Engl J Med 1993

- Fysisk kapasitet forutsier overlevelse

-Risikofaktor uavhengig av andre kjente (Kol, BT, røyk)

-Friske og hjertepasienter

-1 MET (3,5 ml/kg/min) = 12 % gevinst i overlevelse

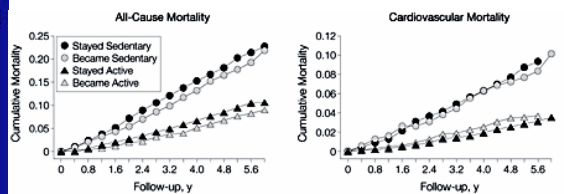
-Hos kvinner og menn

Myers J et al, NEJM, 2002

TABLE 3. AGE-ADJUSTED RISK OF DEATH, ACCORDING TO CLINICAL AND EXERCISE-TEST VARIABLES.*

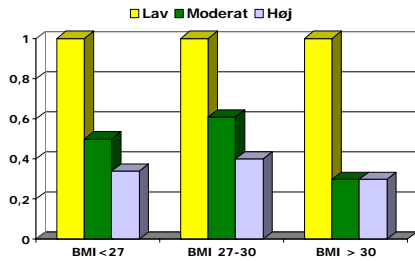
VARIABLE	HAZARD RATIO FOR DEATH (95% CI)	P VALUE
Normal subjects		
Peak exercise capacity (for each 1-MET increment)	0.84 (0.79-0.89)	<0.001
Pack-yr of smoking (for each 10-yr increment)	1.09 (1.03-1.14)	<0.001
History of hypertension	0.75 (0.56-1.02)	0.07
Diabetes	1.20 (0.84-2.00)	0.24
Total cholesterol level >220 mg/dl (5.7 mmol/liter)	1.21 (0.85-1.04)	0.35
Left ventricular hypertrophy	1.22 (0.57-2.63)	0.61
Exercise-induced ventricular arrhythmia	1.14 (0.64-2.01)	0.66
Maximal heart rate (for each increment of 10 beats/min)	1.00 (0.92-1.08)	0.93
Subjects with cardiovascular disease		
Peak exercise capacity (for each 1-MET increment)	0.91 (0.88-0.94)	<0.001
History of congestive heart failure	1.67 (1.37-2.04)	<0.001
History of myocardial infarction	1.60 (1.35-1.90)	<0.001
Pack-yr of smoking (for each 10-yr increment)	1.05 (1.02-1.08)	0.001
Left ventricular hypertrophy	1.50 (1.13-1.99)	0.005
Pulmonary disease	1.24 (1.06-1.68)	0.01
ST-segment depression	1.22 (1.03-1.44)	0.02
Total cholesterol level >220 mg/dl (5.7 mmol/liter)	0.88 (0.74-1.04)	0.14
Maximal heart rate (for each increment of 10 beats/min)	0.97 (0.93-1.01)	0.17
Exercise-induced ventricular arrhythmia	1.19 (0.92-1.53)	0.18
Diabetes	0.99 (0.69-1.16)	0.41
History of hypertension	1.07 (0.90-1.25)	0.47

Det er aldri for seint å begynne

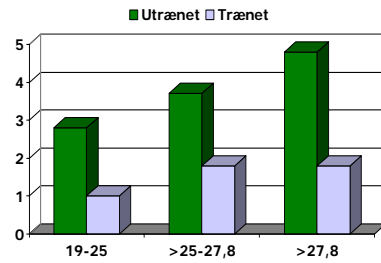
Gregg et al. JAMA 2003

Relativ risiko (inne hver BMI gruppe) for tidlig død i relasjon til kondisjon og BMI

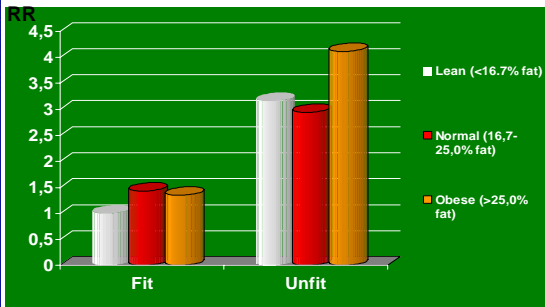
Barlow et al. Int. J. Relat. Metab. Disord. 19: S41-S44, 1995

Relativ risiko for hjertedød i relasjon til kondisjon og BMI

Lee et al. Int J Obes Relat Metab Disord 22:S2-S7, 1998

Fedme, fysisk kapasitet og overlevelse

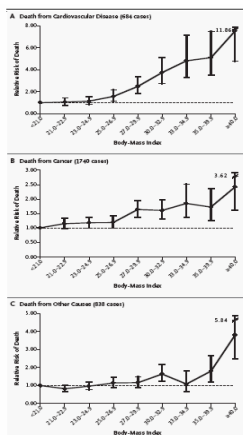
Justert for alder, røyking, alkoholinntak, og arvelig belastning av iskemisk hjertesykdom.

Lee et al. Am J Clin Nutr. 1999

Fedme og Fitness

- 116 564 kvinner, fulgt i 24 år
- Inndelt i forhold til fys. Akt:
  - Over og under 3,5 t trening/uke
- og BMI:
  - Over og under 25
- BMI > 25 pluss Lav fys. Akt. Årsak til 31% av alle premature dødsfall, og 59% av alle påremature kardiovaskulære dødsfall
- BMI og fys. Akt uavhengige risikofaktorer

Frank B NEJM 04

Frank B NEJM 04

Table 2. Multivariate Relative Risks of Death from Any Cause and Death from Specific Causes According to Body-Mass Index and Physical Activity^a

Variable	Death from Any Cause		
	<25.0	25.0-29.9	≥30.0
BMI			
Relative risk (95% CI)			
All participants	1.00	1.13 (1.06-1.20)	1.69 (1.57-1.82)
Women who had never smoked	1.00	1.36 (1.22-1.51)	1.99 (1.76-2.25)
Physical activity (hr per wk)	≥3.5	1.0-3.4	<1.0
Multivariate relative risk (95% CI)			
Without BMI	1.00	1.18 (1.10-1.26)	1.52 (1.41-1.63)
With BMI ^b	1.00	1.14 (1.06-1.22)	1.44 (1.34-1.55)
Death from Cardiovascular Disease			
Relative risk (95% CI)			
All participants	1.00	1.39 (1.22-1.58)	2.70 (2.35-3.11)
Women who had never smoked	1.00	1.53 (1.35-1.77)	3.15 (2.45-4.06)
Physical activity (hr per wk)	≥3.5	1.0-3.4	<1.0
Multivariate relative risk (95% CI)			
Without BMI	1.00	1.56 (1.33-1.83)	1.97 (1.67-2.33)
With BMI ^b	1.00	1.46 (1.24-1.71)	1.75 (1.48-2.07)
Death from Cancer			
Relative risk (95% CI)			
All participants	1.00	1.11 (1.02-1.21)	1.34 (1.20-1.50)
Women who had never smoked	1.00	1.31 (1.13-1.52)	1.65 (1.39-1.97)
Physical activity (hr per wk)	≥3.5	1.0-3.4	<1.0
Multivariate relative risk (95% CI)			
Without BMI	1.00	1.07 (0.98-1.17)	1.29 (1.17-1.42)
With BMI ^b	1.00	1.05 (0.96-1.15)	1.25 (1.13-1.38)

Frank B NEJM 04

Table 3. Multivariate Relative Risk of Death from Any Cause and Death from Specific Causes According to Joint Categories of Body-Mass Index and Physical Activity*

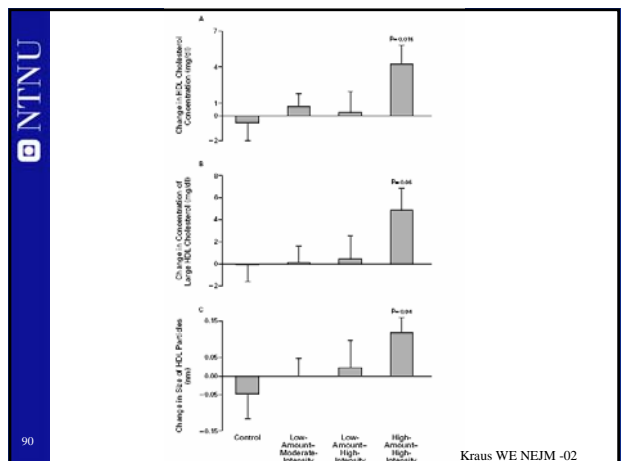
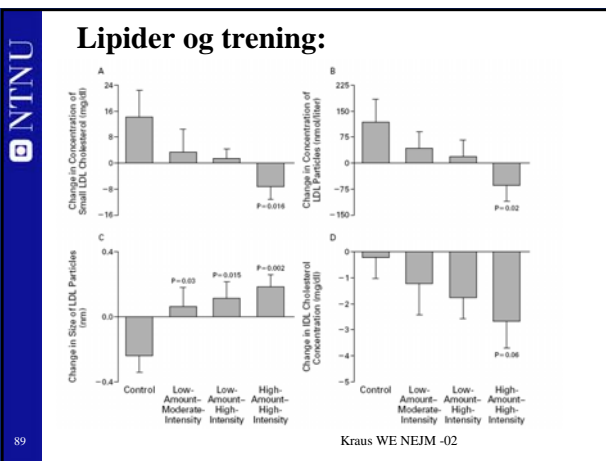
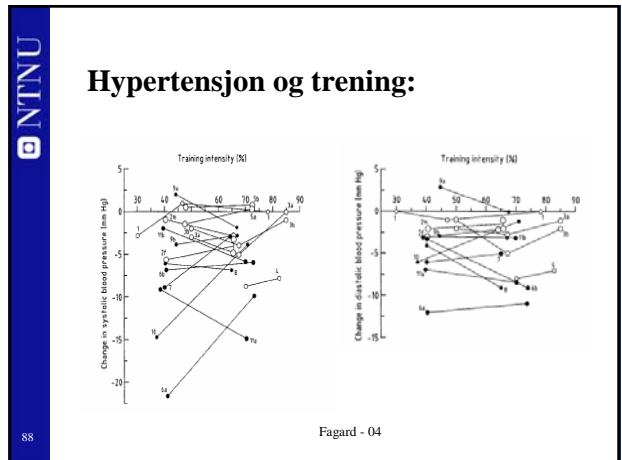
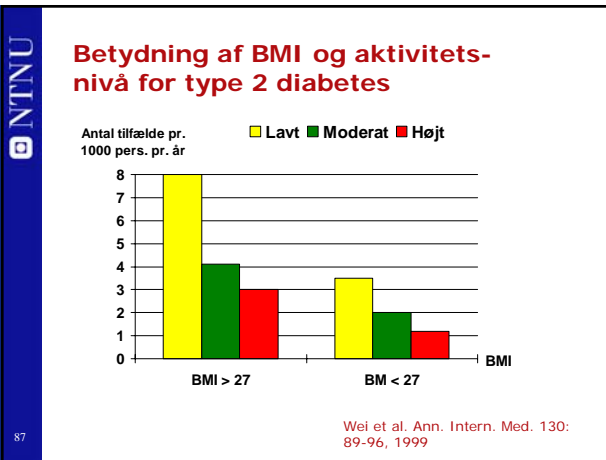
Variable	Physical Activity (hr/wk)		
	≥3.5	1.6-3.4	<1.0
Death from any cause			
BM < 27.0			
No. of deaths	307	2740	1061
Person-yr	312,131	407,296	213,188
Relative risk (95% CI)	1.00†	1.18 (1.09-1.28)	1.55 (1.42-1.70)
BM ≥ 27.0			
No. of deaths	266	490	518
Person-yr	92,817	167,442	84,787
Relative risk (95% CI)	1.28 (1.12-1.44)	1.33 (1.26-1.47)	1.64 (1.46-1.83)
BM < 27.0			
No. of deaths	181	468	488
Person-yr	17,726	78,975	51,892
Relative risk (95% CI)	1.81 (1.46-2.24)	2.08 (1.92-2.30)	2.42 (2.14-2.73)
Death from cardiovascular disease			
BM < 27.0			
No. of deaths	138	290	213
Person-yr	1,091	1,511 (1.22-1.87)	1,481 (1.13-1.97)
Relative risk (95% CI)	1.00†	1.51 (1.42-1.67)	1.89 (1.74-2.07)
BM ≥ 27.0			
No. of deaths	117	311	33
Person-yr	3,581 (3.15-4.14)	2,961 (2.42-3.69)	2,511 (1.95-3.26)
Relative risk (95% CI)	1.58 (1.45-1.74)	1.96 (1.82-2.10)	2.51 (2.16-2.92)
BM < 27.0			
No. of deaths	72	340	331
Person-yr	2,071 (1.84-2.31)	4,321 (3.33-5.44)	4,711 (3.68-6.00)
Relative risk (95% CI)	2.07 (1.84-2.31)	4.32 (3.33-5.44)	4.71 (3.68-6.00)
Death from cancer			
BM < 27.0			
No. of deaths	409	351	544
Person-yr	1,091	1,091 (0.98-1.22)	1,312 (1.05-1.59)
Relative risk (95% CI)	1.00†	1.09 (1.00-1.19)	1.32 (1.21-1.44)
BM ≥ 27.0			
No. of deaths	170	373	255
Person-yr	1,122 (1.01-1.24)	1,291 (1.09-1.50)	1,391 (1.19-1.62)
Relative risk (95% CI)	1.22 (1.01-1.47)	1.29 (1.09-1.50)	1.39 (1.19-1.62)
BM < 27.0			
No. of deaths	61	187	165
Person-yr	1,571 (1.33-1.85)	1,441 (1.21-1.71)	1,481 (1.46-1.51)
Relative risk (95% CI)	1.57 (1.33-1.85)	1.44 (1.21-1.71)	1.48 (1.46-1.51)

Frank B NEJM 04

Table 4. Weight Change and Relative Risk of Death According to Level of Physical Activity among Women Who Had Never Smoked*

Variable	Weight Loss ≥4.0 kg	No Change	Weight Gain			P for Trend
			4-10 kg	10.1-19.9 kg	≥20.0-39.9 kg	
Death from any cause						
No. of deaths	112	376	563	606	479	87
Person-yr	41,704	197,790	238,797	191,787	101,638	11,395
Multivariate relative risk (95% CI)†	1.16 (0.93-1.44)	1.00	1.15 (1.01-1.31)	1.35 (1.18-1.53)	1.87 (1.63-2.14)	3.02 (2.38-3.83) <0.001
Relative risk according to physical activity (95% CI)						
<1.0 hr/wk	1.38 (0.98-1.95)	1.00	1.19 (0.95-1.49)	1.60 (1.14-1.72)	1.86 (1.50-2.31)	3.01 (2.15-4.20) <0.001
1.0-3.4 hr/wk	1.00 (0.64-1.56)	1.00	1.19 (0.93-1.51)	1.33 (1.04-1.72)	1.92 (1.48-2.49)	2.90 (1.95-4.55) <0.001
≥3.5 hr/wk	1.04 (0.71-1.50)	1.00	1.10 (0.88-1.37)	1.32 (1.06-1.65)	1.92 (1.50-2.47)	3.56 (2.11-6.01) <0.001
Death from cardiovascular disease						
No. of deaths	33	65	88	125	143	24
Multivariate relative risk (95% CI)†	1.55 (1.00-2.40)	1.00	1.02 (0.74-1.41)	1.51 (1.12-2.04)	2.84 (2.11-3.83)	4.05 (2.52-6.51) <0.001
Relative risk according to physical activity (95% CI)						
<1.0 hr/wk	2.01 (1.05-3.88)	1.00	1.20 (0.77-2.00)	1.80 (1.12-2.88)	2.75 (1.72-4.41)	3.40 (1.66-6.97) <0.001
1.0-3.4 hr/wk	1.23 (0.54-2.78)	1.00	0.74 (0.42-1.38)	1.16 (0.67-2.02)	2.38 (1.41-4.03)	3.42 (1.44-8.13) <0.001
≥3.5 hr/wk	1.39 (0.59-3.28)	1.00	1.13 (0.62-2.03)	1.54 (0.86-2.73)	3.98 (2.27-6.96)	8.96 (3.56-23.0) <0.001
Death from cancer						
No. of deaths	47	217	320	335	228	37
Multivariate relative risk (95% CI)†	0.93 (0.67-1.28)	1.00	1.14 (0.96-1.33)	1.32 (1.12-1.58)	1.63 (1.35-1.97)	2.44 (1.71-3.46) <0.001
Relative risk according to physical activity (95% CI)						
<1.0 hr/wk	0.86 (0.48-1.53)	1.00	1.07 (0.80-1.43)	1.28 (0.97-1.70)	1.53 (1.13-2.08)	2.52 (1.84-4.63) <0.001
1.0-3.4 hr/wk	0.84 (0.43-1.64)	1.00	1.17 (0.84-1.63)	1.35 (0.97-1.88)	1.81 (1.28-2.56)	1.96 (0.97-3.98) <0.001
≥3.5 hr/wk	0.95 (0.38-1.56)	1.00	1.20 (0.90-1.59)	1.34 (1.00-1.80)	1.58 (1.13-2.25)	1.57 (0.57-4.25) 0.006

Frank B NEJM 04

Blair og medarbeidere, JAMA 1996

Fysisk inaktivitet er en like viktig risikofaktor for død som røyking, kolesterol og høyt blodtrykk!

Risikofaktorer for hjertesykdom og slag er bl.a.:

Risikofaktorer:

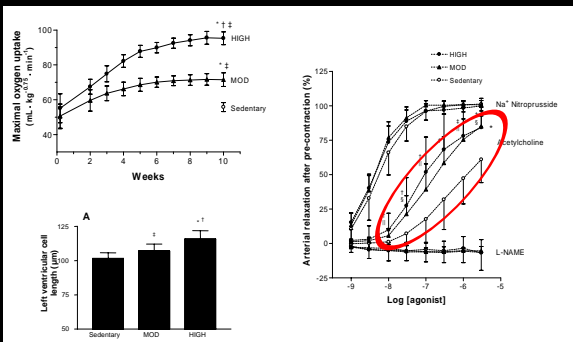
- Høyt blodtrykk
- Høyt LDL - det farlige kolesterolet
- Diabetes II
- Fedme

Trening:

- Senker blodtrykket
- Senker LDL
- Øker HDL – det gunstige kolesterolet
- Senker blodsukker
- Reduserer fedme

Moderate (65-70%) vs. High (85-90%) Intensity

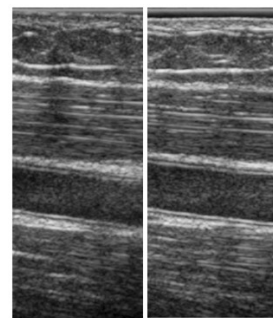
Kemi OJ & al. Cardiovasc. Res 05

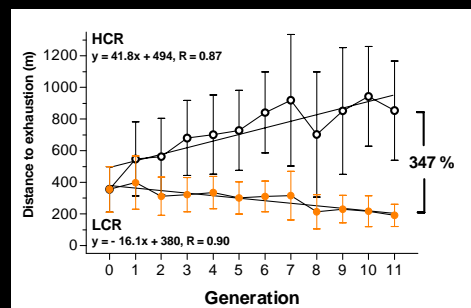
*MOD = Borg 11-13, light jogging

**High = Borg 15-17, strenuous running

Endotelfunksjon: Flowmediert vasodilatasjon

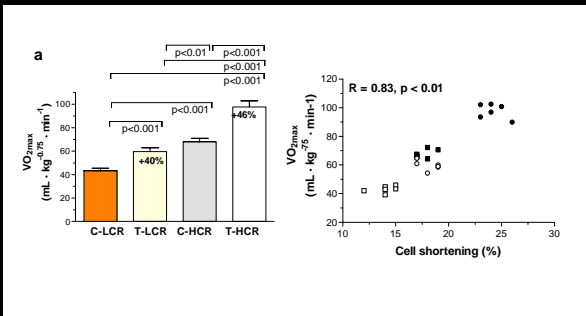

Selective Breeding of High (HCR) and Low (LCR) Capacity Runners of N:NIH Rats

Koch L & Britton SL 2001. Physiol Genomics 5: 45-52

VO_{2max} Correlates with Cardiomyocyte Contractility in High (HCR) and Low (LCR) Capacity Runners

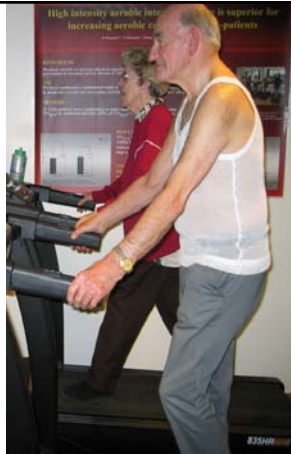

Wisloff U & al. Science 2005

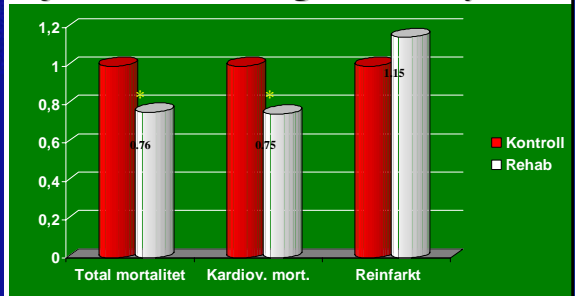
Edvard Stanley (1826 – 1893):

”De som tror de ikke har tid til fysisk aktivitet må før eller senere sette av tid til sykdom”

Bare for friske?

Randomiserte studier av effekten av hjerterehabilitering -metaanalyse

Oldridge et al. JAMA 1988